

obrnemo, nam ne bo naše pravice odrekla, ona bo pa tako tudi izvedela, kako malo se taci ljudje za njene določbe izmenijo, kedar gredo na znanje slov. jezika.

Prisla jim bo sama tako ležje do živega in nam bo pa pripomogla do pravice — tje, da bomo, kar nam bo gosposka naredila, tudi zastopili, ne da bi še le iskali človeka, ki nam bi tisto razvozlat. Tega ne bo treba, če nam bodo vse gosposke slovenski dopisovale, in tako se bomo ovarovali stroškov, ki jih ni treba, večkrat pa tudi škode, ki že nastane samo iz tega, ker je pismo ali pogodba nemška in zato nerazumljiva.

Kako naj pripravljajo stariši otroke za šolo.

(Slovenskim starišem v pouk.)

Vstop otroka v šolo je njegova prva stopinja v javno življenje. Treba je tedaj, da se majhen otrok za ta vstop vže prej dobro pripravi.

Slavni slovanski odgojevalec Komensky pravi v svoji knjigi „Materinska šola“, da ravnajo tisti stariši zelo neumno, ki svojega otroka k učitelju v šolo pripeljajo, kakor tele k mesarju ali pa ovco h čedi, ter ga potem prepustijo učitelju, naj se bavi z njim, kakor se hoče. Ko bi stariši le nekoliko bolje pomislili, na kako imeniten kraj bodo svojega otroka peljali in kako važen je vstop otroka v šolo, gotovo bi svoje otroke boljše za šolo pripravljali, kakor se žalibog to sedaj godi.

„Le čakaj, skoraj pride čas, ko bodeš moral v šolo, tam te bodo uže školnik!“ ali pa „o, da bi vendar enkrat uže začel v šolo hoditi, tam te bodo uže ukrotili, ti paglavec ničvreden!“ Take in jednake besede slišiš pogosto iz ust neprevidnih starišev. In kaj hočejo stariši s temi žugajočimi besedami? Nič drugega, nego razposajenega in svojeglavnega otroka hočejo nekoliko postrašiti, da bi bil potem pridnejši in pokornejši. A kaj povzročijo te besede? Ali morebiti nevbogljiiv otrok sedaj vboga? Ne vem. Pač pa se začne sedaj šole in učitelja bati, kajti vsled stariševih besed predstavlja si otrok šolo kot najhujši pekel in učitelja kot največjega trinoga, kateri v šoli drugo ne dela, kot otroke pretepava. Ni čuda torej, da se podá toliko otrok jokaje prvokrat v šolo, saj si vbogo sirotlje predstavlja šolo strašnejšo, kakor je temna ječa človeku, ki so ga va-njo po nedolžnem obsodili.

In kdo je kriv, da preteče prej mnogo časa, kakor se otrok šole in učitelja privadi? Kdo drugi, nego stariši s svojim nepremišljenim pretenjem in grózenjem.

Prva naloga starišev je tedaj, da vcepijo v otročja mlada srca veselje do šole, kajti, če otroci ne bodo imeli veselja do šole, bo tudi učiteljevo delovanje v šoli brez vspeha. Če pa

hočejo stariši, da bodo njih otroci veselje do šole dobili, morajo o šoli in učitelju vedno lepo in spoštljivo govoriti, posebno pa, ko se bliža čas, da pojdejo otroci v šolo. Stariši naj otrokom pripovedujejo, kako veselo je v šoli, da pridejo tam med druge otroke, da se bodo vsi vkup lepo učili in kako veselo in lahko se je učiti. In učitelj! kako prijazen gospod so to: vsacemu radi povedo in pokažejo, če česa ne zna; seveda malopridne in nevbogljiive otroke tudi pokregajo in kaznujejo, a ti si to zaslužijo. Pridnih otrok pa ne kregajo in ne kaznujejo, te imajo zelo radi. „Kaj ne, Tonček, ti bodeš rad v šolo hodil? No, seveda, pa te bodo tudi g. učitelj radi imeli.“ Tako se govori z otroki o šoli, a ne jih strašiti z brezovico, katera je tako dolga, da segne z njo učitelj do zadnje klopi.

Otroku se naj obljubi, da dobi, ko pojde v šolo, novo obleko, lepo torbico, novo knjigo, tablico in kamenček. Teh stvari pa stariši otroku ne smejo dati takoj, ko je kupijo; dobro je kupljene stvari otroku samo pokazati in potem zopet shraniti. (Konec prih.)

Gospodarske stvari.

Nekaj potrebnih jesenskih opravil za sadje-rejca na sadunosnih drevesih.

(Konec.)

Kakor vsaka druga rastlina, ki se seje ali sadi, ravno tako potrebuje tudi sadunosno drevo nekake pognojitve. Gnoj zdravemu drevju izvrstno pomaga. Če se pa drevesom, ki so bila po mrazu poškodovana, pognoji, je vspeh pa včasih slab in malo vreden. Drevo dobiva v prihodnjem letu žolto listje in pogine, ne pa da bi se okrepilo in ozdravelo. Če drevo nima močnih vej in zdravega listja, ki bi sprejeto gnojilo moglo s pridom podelati, tako je vspeh pogosto negotov. Še, če se je drevo pomladilo in krepkih lenih mladik pogovalo, mu bode pognojitev veliko koristila in drevo bode veliko sada nastavilo. Najbolj primerno je tedaj drevesom, ki dobro rodijo, meseca julija, avgusta ali septembra s tekočim gnojem pognojiti, da se drevesom hranivne snovi, ki so se v sad porabile, nadomestijo. Bolehna drevesa gre pa jeseni ali po zimi pomladiti in jim potem še le po leti pognojiti. Najboljša gnojila za sadunosna drevesa so: v prvi vrsti perutninski gnoj, kri in scavnica živalska, ki se morata pa, predno se z njima gnoji, z dvema ali tremi deli vode pomečati in tako stanjšati, sicer bi bilo to gnojilo presilno. Od rastlinskih gnojil so saje, paga, slad, lesno drobinje, listje, mešani gnoj iz plevela i. t. d. vse hvale vredna. Vendar pa najbolj kaže, da se vse te imenovane snovi prej na kup znosijo, dobro predelajo, večkrat z gnojnico poskropijo in potem še le

tako podelane na korenine in okoli njih drevesu položijo. Tako napravljen, mešanec in dobro podelan hlevni gnoj veljata za najpopolnejše drevesno gnojilo. Gnoj pa največ izda in zaleže, ako se gnoj v širjavi drevesne krone pod zemljo spravi.

Konečno pa je jedno najimunitnejših in najboljših sredstev in postrežeb drevesom, — rahljanje in čiščenje zemlje pod in okoli drevesa na tako imenovani drevesni tarči, ki jo je najbolj koj s početka, ko je bilo drevo posajeno, v širjavi po 1—1½ metra okoli drevesa narediti. Zvunajni rob mora biti viši od njene sredine okoli drevesnega debla, da se vsa mokrota na sredi tarče nabira in tako do drevesnih korenin prodira. Drevesna tarča ali kolobar mora biti vedno rahla in plevela čista in ga je dobro pred zimo prekopati in spomladi in poleti večkrat okopati. Zelo dobro je celi drevesni kolobar s tanko plastijo dobro strohnelega gnoja, listja, meha ali drugih rahlih tvarin pokriti, ker pod tako plastijo zemlja rahla ostaja in zrak v njo vdirati zamore. Tudi se zabrani plevelu rast in zemlja okoli drevesa ostane enakomerno vlažna. Vrh vsega tega pa taka odeja tudi varuje zemljo, v hudi zimi silnega mraza, da ne udara doli do korenin.

K vsem tem imenovanim delom pa najde priden kmetovalec v pozni jeseni vse prej časa, kakor v spomladi ali po letu. Tudi se skorja in koža po drevesih ne poškoduje tako lahko od tistega, ki se po drevesu sem ter tje plazi, da ga otrebi in očisti kakor pomladi in po letu, ko je vsa koža bolj mehka in mužnata. Tudi drva, ki se s porezovanjem sadunosnih dreves nasekajo in narežejo, so pred zimo več vredna, kakor o drugem letnem času. In slednjič se tudi, če je pod drevesi kaj vsejanega ali vsajenega, jeseni manj škode naredi, nego o drugem letnem času.

P. L.

Sejmovi. 2. novembra: v Vitanju; 3. nov.: v Pišecah; 5. nov.: v Lesičnem, Selnici, Mariboru; 6. nov.: pri sv. Križu blizu Ljutomera, v Lembergu, pri sv. Lenartu v Slov. gor., pri sv. Vidu, Novi cerkvi, v Brežicah, Rečici.

Dopisi.

Iz Ptuja. Zopet smo štajerski Slovenci storili zdatni napredek v narodnem delovanju. Kakor si nam, dragi „Gospodar“, že poročal, so v Mariboru ustanovili za sveto narodno omiko vneti možje „tiskarno sv. Cirila“. Namen tej tiskarni je nekako podoben namenu slovenskih posojilnic. Te imajo namen slovensko ljudstvo v denarnem oziru na lastne noge postaviti, da naše ljudstvo ne podpira s svojimi žulji tujih zavodov; tudi tiskarna slovenska naj bi uresničila geslo: „Svoji k svojim“, da

ne bodo imeli oni, ki nam kratijo naše narodne pravice in črtijo naš mili materni jezik, dobička od duhovnega slovenskega dela. Torej priporočamo novo tiskarno vsem štajerskim rodoljubom; naj vsi šolski sveti, vsi župnijski uradi naše škofije, narodni odvetniki, bilježniki, dela dajejo tiskarni sv. Cirila, ker tako tudi podpirajo narodni napredek. Naj se nihče ne boji poštnine, ako je n. pr. dalje od Maribora; saj si lahko več tiskovin, ker gotovo ve, kolikor jih na leto potrebuje, ob enem naroči! — Novi tiskarni želimo najboljši vspeh, da bodo osramoteni oni, kateri grdijo sedaj njeni slovenski napis.

Iz Celja. (Celjska gimnazija in liberalci.) Vsak prijatelj naše mladine vé, koliko težav ima prestatiti slovenski dečko, ki hoče študirati v latinskih šolah ali v gimnaziji. Ker namen ljudske šole ni in ne more biti, da bi se učencem v glavo vtevalo le nemške besede, je zares jako sitno za prvošolca, učiti se vseh šolskih predmetov v neznanem, nemškem jeziku. Dečki s kmetov morajo navadno po pet in več let šolo na deželi in potem še nemško šolo v mestu obiskovati, preden zamorejo dostati skušnjo za sprejem v prvi razred na gimnaziji. — V drugo leto že obstoji v Celji posebna „pripravnica“, v kateri se skoraj samo slovenski fanti učijo nemščine v jeziku in pisavi, da morejo potem po preteklem letu dovršiti skušnjo za prvo latinsko šolo. — Če se ne motim, imeli so enake pripravnice ob svojem času tudi na Českem, (koje so ljudje imenovali „prelivarne“ ker so se v njih dečki nekako imeli preliti iz Čehov v Nemce. — Iz tega se razvidi, kolika dobrota bi bila za naše slovenske sinove, pa tudi za stariše, ako bi se v gimnaziji šolski predmeti podučevali v maternem, to je slovenskem jeziku. Vsaj v prvem in drugem razredu naj bi se napravile tako zvane paralele, to je razrednice, katere bi obiskovali slovenski dečki. V kakih 2 letih se naš slovenski fant priuči že tako temeljito nemščine, da zamore šolski poduk nadaljevati v viših razredih v nemškem jeziku. Na ta način ne bi bilo treba našim dečkom po nepotrebnem posedovati po eno in še več let v nemških šolah in tudi ne v pripravnicah; poprej bi dovršili svoje gimnazijalne nauke; starišem bi se pa prihranilo mnogo, mnogo stroškov, katere morajo trpeti za svoje sinove v tem času, ko se še le nemščine učijo, preden vstopijo v gimnazijo. Nihče pa ne terja, naj bi se nemški učenci silili v te slovenske razrednice; mi dobro vemo, da nemški učenci se mnogo težje naučijo slovenskega jezika, kakor pa slovenski dečki nemškega. Bog pa č najbrž ni dal vsakemu narodu enakih darov. Slovenski učenci so jih najbrž že mnogo več prejeli, ker se lože ptujih jezikov naučijo, kakor pa njihovi nemški tovarši. Tudi se ne preplašijo slovenski dečki in njihovi stariši